

Criteris de correcció

Llatí

SÈRIE 1

1. Exercici de traducció

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; la següent proposta és orientativa:

«[Ròmul], un cop fundada la ciutat, a la qual, a partir del seu nom, digué Roma, va acollir dins la ciutat una multitud d'homes dels voltants; va escollir-ne cent d'entre els ancians per endegar totes les coses amb el consell d'ells; Llavors, en no tenir esposes, ni ell mateix ni el seu poble, convidà a un espectacle de jocs les nacions veïnes a la ciutat de Roma i en va raptar les donzelles.»

2. Exercici de morfosintaxi

OPCIÓ A

2.1. La construcció formada per *condita ciuitate* és un ablatiu absolut.

Està constituïda per un participi en ablatiu, *condita*, concordat amb un substantiu també en ablatiu, *ciuitate*.

El participi *condita* és el predicat verbal de la construcció i el substantiu *ciuitate* li fa de subjecte.

2.2. El nexa subordinant *cum* introdueix una oració subordinada adverbial temporal-causal (*cum* històric).

El subjecte del verb *haberent* és el sintagma *ipse et populus suus*.

OPCIÓ B

2.1. El nexa subordinant *ut* introdueix una oració subordinada adverbial final.

El subjecte sobreentès del verb *ageret* és *Romulus*.

2.2. El sintagma *uicinas ... nationes* està constituït pel substantiu *nationes*, en acusatiu plural femení i l'adjectiu *uicinas* concordant amb ell en gènere, nombre i cas (OPCIONAL: l'adjectiu *uicinas* porta com a complement el sintagma en datiu singular *urbi Romae*).

El sintagma *uicinas... nationes* és el complement directe d'*inuitauit*.

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ A

Les respostes correctes són les següents:

3.1. *rictus*

3.3. *in extremis*

3.2. *addenda*

3.4. *de facto*

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1. d) la comèdia nova grega

3.3. d) Ovidi.

3.2. b) de Venus i d'Anquises.

3.4. b) Ciceró.

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text correspon a l'episodi de "Pal·las i Aracne" de les *Metamorfosis*, el gran recull de mites i llegendes gregues i romanes compost en hexàmetres pel poeta Ovidi.

Les protagonistes del mite són, per una part, la deessa Pal·las Atena i, per l'altra, Aracne, una jove nascuda a Lídia, d'origen humil, famosa per la seva destresa en l'art de teixir.

Les obres i la manera de treballar d'Aracne eren tan admirables que semblaven guiades pel mestratge de la deessa Pal·las. De tota manera, la noia estava tan orgullosa de la seva feina, que s'ofenia si li atribuïen cap mestra i reptava la deessa a competir amb ella. Un dia, Pal·las disfressada de vella, s'adreça a la jove per advertir-la de la imprudència d'ofendre la divinitat. Aracne, tanmateix, insisteix a desafiar-la. Llavors, Atena recupera la seva forma divina i accepta el repte. Totes dues inicien una competició per elaborar el millor tapís. Pal·las representa els déus de l'Olimp amb tota la seva majestat i com a avís a la seva rival en els quatre extrems de la tela hi posa quatre episodis que il·lustren el destí dels mortals que desafien els déus. Aracne representa les aventures amoroses dels olímpics. El treball de la noia és perfecte. Atena, engelosida i aïrada per l'atreviment, esquinça el tapís brodat per Aracne i li colpeja el front amb la llançadora. Veient la seva obra destrossada, Aracne es passa un llaç pel coll i es penja. La deessa, adonant-se que l'ha guiada l'enveja, salva la noia de morir però la transforma en aranya, perquè continuï penjada teixint i teixint per sempre més, sense que ningú no valori la seva obra.

Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.

Ovidi va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

Els orígens de la ciutat de Lleida es remunten a l'època ibèrica. S'identifica amb la Iltirta que apareix com a capital de la tribu dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

El nom llatí de la ciutat és *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, del 89 aC, conté el registre més antic de la denominació *Ilerdenses*.

Les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, però la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.

Ilerda gaudia d'un emplaçament estratègic, situada damunt d'un turó a la vora del riu *Sicoris*, el Segre. Pertanyia al districte judicial (*conuentus*) de *Caesaraugusta*, l'actual

Criteris de correcció

Llatí

Saragossa, i constituïa un lloc de pas i un nucli de connexió entre la costa i l'interior de la península.

L'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu, Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispania. La ciutat fou assetjada per Cèsar, que en narra els fets en la seva obra *De bello civili*. Després d'uns combats duríssims, els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar.

SÈRIE 3

1. Exercici de traducció

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; donem la següent com a pauta orientativa, amb la puntuació corresponent a cada frase:

«La segona Guerra Púnica es va promoure per part d'Hanníbal, el qual començà a assetjar Sagunt, ciutat d'Hispània, lleial als romans. Els romans li van ordenar a través d'uns legats que renunciés a la guerra. Ell no volgué rebre els legats. Els romans també n'enviaren a Cartago. Dures respostes foren donades pels cartaginesos.»

2. Exercici de morfosintaxi

[1 punt]

OPCIÓ A

2.1

En la construcció *qui Saguntum ... oppugnare aggressus est*, el pronom *qui* introdueix una oració subordinada adjectiva (de relatiu).

El seu antecedent és *Hannibalem*, amb el qual concorda en gènere i nombre.

2.2.

El sintagma *a Carthaginiensibus* fa la funció de complement agent de la forma verbal passiva *data sunt*.

OPCIÓ B

2.1.

El nexa subordinant *ut* introdueix una oració subordinada substantiva (o completiva).

L'oració *ut bello abstineret* fa la funció de complement directe del verb *denuntiauerunt*.

2.2. Digueu quina funció sintàctica fa *admittere* respecte a *noluit* i quin és el subjecte de *noluit*.

L'infinitiu *admittere* fa la funció de complement directe de *noluit*.

El subjecte del verb *noluit* és el pronom anafòric *is* (= *Hannibal*).

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ A

3.1. Emporiae

3.2. Ilerda

3.3. Emèrita Augusta

3.4. Bàrcino

OPCIÓ B

3.1. b) Dèdal

3.2. d) Cupido

3.3. b) Pal·las

3.4. a) Febos

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text pertany a l'obra *Els bessons*, anomenada també *Els Menecmes* a partir del nom dels dos protagonistes. L'autor és Plaute (Sàrsina, circa 250 aC – Roma, 184 aC), el dramaturg que va assolir més èxit a l'antiga Roma.

Els bessons és una comèdia de doble, basada en l'equívoc que provoca la identitat entre dos dels protagonistes. El personatge del *Prologus* ens informa que l'acció es desenvolupa a la ciutat grega d'Epidamne i avança la línia argumental bàsica per tal d'afavorir que el lector no es perdi entre els embolics de la trama: un mercader de Siracusa s'embarca cap a Tarent amb un dels seus fills bessons de set anys per anar a mercat i deixa l'altre bessó amb la mare. A Tarent el nen perd de vista el pare entre la gentada aplegada als jocs que casualment s'hi celebren i un mercader d'Epidamne que era per allí l'agafa i se l'emporta cap a casa seva. El pare de l'infant mor de desesperació a Tarent. Les notícies del rapte del bessó i de la mort del pare arriben a Siracusa i l'avi dels bessons, en record del raptat, li canvia el nom al net que li queda, de manera que tots dos germans es diuen Menecme. El mercader d'Epidamne adopta el bessó raptat com a fill seu i, quan mor, deixa el noi casat i hereu d'una gran riquesa (Menecme I). La comèdia comença que acaba d'arribar l'altre bessó (Menecme II) a Epidamne en cerca del germà després d'haver recorregut mig món. En relació a l'acció dramàtica s'ha de destacar que cada germà protagonitza la seva, de manera que hi ha un doble argument: el del Menecme II (el de Siracusa) que cerca el seu germà bessó a Epidamne i, dins d'aquest, el del Menecme I (el d'Epidamne) que roba un mantell a la seva dona per regalar-lo a l'amant. El mantell serà l'element de convergència de les dues trames. El text proposat correspon al moment de reconeixement entre els dos germans: es troben a escena, Menecme I, sortint de casa de l'amant, Eròcia, i Menecme II, acompanyat del seu esclau Messenió, que ja ha tingut tracte amb Menecme I, pensant-se que ajudava el seu amo.

Els bessons és una comèdia corresponent al subgènere de les *fabulae palliatae*, que reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (a *Els bessons* és Epidamne) i els seus personatges eren grecs. Plaute és el primer autor de la literatura llatina que conrea la *fabula palliata* exclusivament. Els autors romans de *palliatae*, com Plaute o Terenci, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però també hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Plaute a *Els germans* sembla que té com a model fonamental una obra del comediògraf grec Posidip titulada "Ὅμοιοι (*Els iguals*) Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic. Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *seruus*, *parasitus*, *matrona*, *meretrix*, etc.). En el cas de *Els bessons* de Plaute el paper típic d'*adulescens* el representen tots dos germans; el de *senex*, l'ancià que és sogre de Menecme I (el raptat). Els dos Menecmes tenen, cadascun, els seus esclaus: Messenió és el *seruus* lleial i assenyat de Menecme II i el Raspallot, el *parasitus* que viu a l'esquena de Menecme I. Quant al repartiment femení, la dona de Menecme I encarna el personatge tipus de la matrona i l'Eròtica, l'amant de Menecme I, el de la *meretrix*. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves *adulescences* que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i la diversió, en mans d'un mestre de la comicitat com Plaute, el romans la tenien assegurada.

Hi ha 21 comèdies atribuïdes sense discussió a l'autoria de Plaute, entre elles, a més a més de *Els bessons*, són particularment conegudes *El soldat fanfarró*, *Amfitrió*, *La comèdia de l'olla* o *Les Baquis*.

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

L'urbanisme romà seguia un model determinat, les característiques principals del qual són degudes a l'empremta de les civilitzacions etrusca i grega.

És d'origen etrusc el traçat dels dos carrers principals en creu orientats en direcció nord-sud, *Cardo Maximus* (4), i est-oest *Decumanus Maximus* (3). Així mateix, els rituals religiosos que calia fer abans de construir una ciutat eren un llegat etrusc: primerament es prenien els auguris per saber si els déus eren favorables; després un sacerdot dibuixava un solc amb una arada per indicar els límits de la nova ciutat. El solc delimitava el *pomerium*, el perímetre protegit pels déus, sobre el qual es construïen les muralles.

La quadrícula que es formava de carrers paral·lels al *Cardo Maximus* (*cardines*) i carrers paral·lels al *Decumanus Maximus* (*decumani*) amb parcel·les o illes de cases, *insulae* (9), rectangulars té el seu origen en el traçat ortogonal de les colònies de la Magna Grècia. Aquest tipus de traçat urbanístic s'anomena "hipodàmic", a partir del nom de l'arquitecte grec Hipòdam de Milet, que va ser qui el sistematitzà.

La planta d'una ciutat es completava amb el fòrum (5), una gran plaça situada normalment a l'encreuament del *Cardo Maximus* i del *Decumanus Maximus*. Per defensar la ciutat s'hi bastia una muralla (1) tot al voltant. La fortificació es reforçava amb torres de vigilància (2). A cada extrem dels dos carrers principals hi havia una porta, de manera que l'accés al recinte de la ciutat es podia fer per quatre vies.

El fòrum era l'element principal de la ciutat. Era un gran espai a l'aire lliure, generalment rectangular i envoltat de porxos. Constituïa el centre de tota l'activitat de la ciutat (política, comercial, religiosa o de lleure).

Al fòrum s'aixecaven els principals edificis de la ciutat: hi havia el temple més important, la cúria, el centre administratiu de la ciutat, i la basílica, que tenia un doble ús: comercial (era un lloc de reunió per fer negocis) i judicial (hi havia un tribunal per administrar justícia). La major part dels edificis públics com temples i basíliques, però sobretot els destinats al lleure, teatres (6), amfiteatres (7), termes (8), etc., eren construïts pels notables més rics de les ciutats provincials, que així aconseguien prestigi i popularitat entre els seus conciutadans.